

Abstrakt

Práce se zabývá písemnostmi tepelské kanonie a správními aspekty souvisejícími s klášteřem ve středověku se zaměřením na období opata Zikmunda Hausmanna (1459–1506). Vedle úvodní kapitoly je práce rozdělena do tří hlavních částí na středověké dějiny klášteřa, jeho písemnosti a správu.

V rámci úvodu je představena základní literatura a prameny k tématu. Dále je zde nastíněna struktura práce s metodickými východisky.

První část přináší dějiny kanonie od jejího založení až do roku 1526. Vnitřní periodizace je provedena na základě následujících mezníků: 1420, 1459 a 1507. Výklad je založen převážně na pramenech a jeho těžiště spočívá v pozdním středověku.

Druhý úsek věnovaný středověké diplomacie klášteřa začíná typologií diplomatického materiálu premonstrátských kanonií v Čechách a na Moravě. Vlastní pojednání o tepelských písemnostech je členěno podle dochovaných druhů (listiny, otevřené listy, missivy, kopíáře, registra a ostatní úřední knihy). U každého diplomatického typu jsou sledovány vnější a vnitřní znaky ve třech časových obdobích: do roku 1458, v letech 1459–1506 a 1507–1526. Patřičná pozornost je věnována v rámci samostatné kapitoly také tepelským pečetím ve středověku. Po úvodním stanovení typologie pečetí u premonstrátských kanonií v Čechách a na Moravě jsou popsány jednotlivé tepelské typy rozdělené do čtyř skupin (konventní pečeti, větší opatské pečeti, menší opatské pečeti a signety). Tento celek uzavírá kapitola o klášteřní kanceláři. Zopakovány jsou v ní druhy písemností, které produkovala. Dále je také řešeno její personální zajištění a prostorové vymezení.

Do třetí části je soustředěna rozsáhlá správní problematika. Skládá se ze čtyř hlavních okruhů: řádové správy a správy kanonie, tepelského klášteřství, farní správy a Teplé jako součásti královské komory. První z okruhů zahrnuje stručné dějiny premonstrátského řádu ve středověku, centrální řádovou správu a kontakty Teplé s řádovým centrem. Pojednáno je i o provinciální řádové správě, vývoji tohoto stupně správy v českých zemích a Teplé v souvislosti s provinciální správou. Dále je zde nastíněn filiační systém premonstrátů a vztahy Teplé se Strahovem a Chotěšovem. Tento blok uzavírá kapitola o vlastní správě tepelské kanonie.

Druhý okruh začíná vývojem pozemkového majetku tepelského klášteřa ve středověku. Následuje přiblížení klášteřního hospodářství, které je rozděleno na rentové (poddanské platy a městečka) a režijní (dvory, rybníky a dolování). Patřičná pozornost je rovněž věnována vrchnostenské správě, která měla tři úrovně (ústřední, nižší správní jednotky a nejnižší patrimoniální úředníci).

Pojednání o farní správě zahrnuje rekonstrukci farní sítě na území tepelského klášteřa. Dále jsou sledována patronátní práva tepelských opatů, zapojení tepelských řeholníků do farní správy a možné inkorporace. Pozornost je zde též věnována tepelské faře za opata Zikmunda a propojení farní správy se správou kanonie.

Poslední okruh obsahuje poměrně nesourodá témata. Spadají sem vztahy klášteřa s českými králi a úředníky královskými či zemskými. Připojeny jsou také kapitoly o speciální berni a obraně klášteřa.

V závěru jsou rekapitulovány poznatky učiněné v předchozích kapitolách.

Nedílnou součástí práce jsou i přílohy. Jedná se o seznamy tepelských řeholníků v letech 1420–1526 a klášteřních hejtmanů ve středověku. Připojena je názorná mapa rozsahu klášteřních statků včetně klášteřních dvorů po roce 1459.